

30/06/2024

077-5006206

052-6885006

פקודות מטכ"ל חדשות אוסרות על חיילים לקיים פעילות פוליטית בצבא ולהשתתף בהפגנות

במדינת ישראל הכל פוליטי: רבים הולכים להפגנות, מפרסמים פוסטים ברשתות החברתיות, ומביעים הזדהות או התנגדות כלפי עניינים שעל סדר היום הציבורי. לא אחת מדובר בחיילים אשר כותבים, מצטלמים או צועדים במסגרות של מחאות פוליטיות. מהי עמדת הצבא כלפי פעילות פוליטית במסגרתו? האם פעילות כזו מותרת מחוץ לבסיסי צה"ל? מה קובעות פקודות מטכ"ל חדשות בנושא? עו"ד אסף דוק מסביר.

ישנה תפיסה לפיה חייל צה"ל הינו "רכוש צה"ל", ואי לכך מותר לצבא להגדיר לחיילים - בעיקר לסדירים, נורמות התנהגות שונות. תפיסה זו מעט מוגזמת בכל הנוגע לעניינים של חופש הביטוי: לחיילים קיימת זכות בסיסית לחופש ביטוי. אמנם, זכות זו מוגבלת בצורה קיצונית, ואף נעלמת, בכל הנוגע לפעילות או התבטאות פוליטית.

פעילות פוליטית בתוך בסיסי צה"ל - אסורה בהחלט

על פי חוקי מטכ"ל, חל איסור מוחלט לארגן או להשתתף בכל פעילות פוליטית בתוך תחומי בסיסי צה"ל. בין אם מדובר בהפגנות, תליית סטיקרים, התכנסות פוליטית, ועוד. הכנסת הפוליטיקה לתוך בסיסי צה"ל בכל צורה שהיא, אסורה בתכלית האיסור.

האם פעילות או התבטאות פוליטית מחוץ לבסיסי צה"ל מותרת?

לא אחת, בהפגנות או בצעדות פוליטיות, ניתן להבחין בחיילים במדים בין הצועדים. גם באינטרנט וברשתות החברתיות, בסטוסים ובפרסומים הקשורים לעניינים פוליטיים, מקום של לובשי המדים אינו נפקד. לא אחת נעשה שימוש בסממנים צבאיים כגון דרגות או כומתות כדי למנף את המסר שהם רוצים להעביר. פקודות מטכ"ל קובעות נהלים ברורים לגבי פעילות פוליטית מחוץ לבסיס, התקפים גם לגבי חיילים בחופשה ואף לגבי חיילים המשרתים בשירות מילואים פעיל:

□ נאסר על חייל להשתתף בכל הפגנה או תהלוכה אשר מאורגנת על ידי רשות שהיא אינה צבאית, או לחלופין לחתום על עצומה שלה יש אופי פוליטי או מדיני.

□ נאסר על חייל להתבטא בפומבי, בכתב או בכל דרך אחרת, על עניינים מדיניים או צבאיים, כולל במסגרת צ'טים, פייסבוק או בפורומים השונים, כל עוד לא הוסמך ולא קיבל אישור לכך מידי צה"ל. גם לאחר שהוסמך, טיוטת דבריו תועבר ליחידתו, לאישור המודיעין ולאישור מחלקת ביטחון מידע.

□ נאסר על חייל להופיע כנציג צבאי בפני גורמים אזרחיים, ללא אישור.

□ לחיילים אף אסור להתארגן בארגון של חיילים או להיאסף במסגרת אסיפת חיילים אשר אורגנה על ידי רשות שהיא לא צבאית.

□ נאסר על חייל ליצור קשר עם העיתונות בנושאים ביטחוניים או מדיניים, פרט למצבים בהם הפנייה נעשתה באופן רשמי מצד דובר צה"ל. לא מעט כותרות וכתבות בעיתונות בנושאים ביטחוניים התבססו על עדויות של חיילי צה"ל. על פי פקודת מטכ"ל, כל קשר של חייל בשירות פעיל עם העיתונות חייב לעבור דרך הצנזורה הצבאית, ואסור לחייל להביע ביקורת על כל גוף ציבורי, או להתבטא

30/06/2024

077-5006206

052-6885006

בעניינים פוליטיים.

חיילים הרוצים לקחת חלק בבחירות

לחיילים מותר להשתתף באספת בחירות במהלך חופשה לאחר שעות פעילות, אך עליהם להימנע מכל תעמולת בחירות בתוך היחידה. הדבר תקף גם לאנשי מילואים בשירות פעיל. חיילים יכולים להגיש מועמדות להיבחרות במסגרת בחירות לרשויות המקומיות, אך הדבר יביא ל"הקפאה" של שירותם הצבאי בצורה מידית, דחיית השירות הצבאי, או הפסקת שירות המילואים הפעיל (שמ"פ). הדבר יקרה מרגע הכללתם ברשימות המועמדים ועד למועד יום הבחירות. באם יבחרו לרשות המקומית, הדבר יוביל להארכת התקופה. במידה ולא יבחרו, דחיית השירות תפסק. חיילי קבע שיכלילו את שמם, יאלצו להתיר את התחייבותם לצה"ל. את הבקשות הללו יש לבצע דרך מפקדם הישיר אשר יעביר את בקשתם למחלקת הפרט להיכלל ברשימות.

לסיכום: הפרדת הצבא מהפוליטיקה

במציאות הסבוכה של מדינת ישראל, הפוליטיקה חודרת לכל תחומי חיי אזרחיה. בלתי אפשרי כמעט, לעצום עין ולשתוק לנוכח האירועים הפוליטיים הזועקים מהחדשות. אמנם, על אף הקריאות מצד גופים ציבוריים שונים, לרכז את הנהלים הנוקשים, פקודות מטכ"ל יוצרות חוצץ ברור בין לובשי המדים לבין העיסוק בפוליטיקה.